

«ՍԵՎԱՆԻ Խ.ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ»

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱԿՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ - Հասարակագիտությունն առարկայի դաստիարակչական դերն ու նշանակությունը

ԱՌԱՐԿԱ - Հասարակագիտություն

ՀԵՂԻՆԱԿ – Կարինե Գաբրիելյան

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ – ք.Ճամբարակի միջնակարգ դպրոց

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Հասարակական գիտությունը որպես դպրոցական առարկա.....	4
Ո՞վ պետք է ուսումնասիրի այս առարկան.....	9
Հասարակագիտության գործառույթները.....	10
«Հասարակագիտություն» առարկայի արդիականությունը.....	11
Եզրակացություն.....	17
Գրականության ցանկ.....	18

Ներածություն

«Հասարակագիտություն» առարկայի նպատակն է ձևավորել հիմնարար արժեքներ կրող, հուզական հասունություն դրսևորող, կշռադատող, մարդու և հասարակության հիմնահարցերը գիտականորեն ընկալող, հետազոտող և մեկնաբանող, ճանաչողական, սոցիալական և անհատական կարողությունների ու հմտությունների տիրապետող, ազգային և համամարդկային հիմնախնդիրներին իրազեկ, ազգային ու համամարդկային արժեքներ կրող, ժողովրդավարական և կայուն զարգացման արժեհամակարգով առաջնորդվող, սոցիալապես ակտիվ և պատասխանատու քաղաքացի:

Հասարակագիտություն բառի կազմությունը ներառում

է «հասարակություն» և «գիտություն» բառերը և նշանակում է գիտություն հասարակության մասին: Հասարակագիտական են համարվում այն գիտակարգերն ու հարացույցերը, որոնց ուսումնասիրության օբյեկտը հասարակությունն է: Երբեմն սոցիոլոգիան նույնացնում են հասարակագիտության հետ, սակայն վերջինս ներառում է մի շարք գիտություններ, որոնք ևս ուսումնասիրում են հասարակական երևույթներն ու գործընթացները: Սակայն հասարակությունը, հանդիսանալով մարդկանց ամբողջություն, ենթադրում է, որ հասարակագիտության ուսումնասիրության առարկան իր մեջ ընդգրկում է նաև մարդուն առնչվող մի շարք հիմնահարցեր: Այսպես, հասարակագիտությունը կարելի է համարել նաև գիտություն մարդու կյանքի մասին, որը կենսագործունեություն է ծավալում հասարակության մեջ:

Հասարակագիտություն առարկայի առանձնահատկությունն այն է, որ բաղկացած է Սոցիոլոգիա, Հոգեբանություն, Իրավագիտություն, Տնտեսագիտություն, Քաղաքագիտություն, Փիլիսոփայություն գիտակարգերից, ինչը հնարավորություն է տալիս հասարակական երևույթներն ընկալել բազմակողմանիորեն և ինտեգրված եղանակով:

Երկրորդ առանձնահատկությունն այն է, որ հասարակագիտական հարցերի մասին չկան միանշանակ տեսակետներ, վերջնական լուծումներ, ինչը հնարավորություն է տալիս սովորողների մոտ զարգացնել խնդիրները :

Համակողմանի դիտարկելու, այլակարծությունը հանդուրժելու, հետազոտական և նախագծային մոտեցումները կիրառելու հնարավորությունները: Առարկայի դասավանդումը հիմնվելու է մոտեցման վրա՝

1. Հասկացությունների և սկզբունքների ուսուցում, ինչը հնարավորություն կտա իմանալու առարկայի բովանդակությունը:

2. Հետազոտական ուսուցում, ինչը հնարավորություն կտա հասկանալու, որ բազմաթիվ խնդիրներ չունեն միանշանակ լուծումներ և անխուսափելի են մշտական որոնումները:

3. Նախագծային ուսուցում, ինչը նպատակ ունի զարգացնել թիմային աշխատանքի հմտություններ, առաջարկել խնդիրների լուծման այլընտրանքային տարբերակներ: Առարկայի հիմնական գաղափարներն են.

- անհատ,
- հասարակություն,
- արժեքներ,
- մարդկության գլոբալ հիմնախնդիրներ:

Այս գաղափարների ուսուցումը հնարավորության կտա սովորողներին տիրապետելու հասարակական խնդիրներ լուծելու, որոշումներ կայացնելու արդյունավետ մոտեցումների: Դասավանդման ընթացքում կիրառվելու է ինտեգրված մոտեցումը, ինչը հնարավորություն է տալու թեմաները դիտարկել փոխկապակցվածության մեջ

«Հասարակագիտություն» առարկայի նպատակն է ձևավորել հիմնարար արժեքներ կրող, հուզական հասունություն դրսևորող, կշռադատող, մարդու և հասարակության հիմնահարցերը գիտականորեն ընկալող, հետազոտող և մեկնաբանող, ճանաչողական, սոցիալական և անհատական կարողությունների ու հմտությունների տիրապետող, ազգային և համամարդկային հիմնախնդիրներին իրազեկ, ազգային ու համամարդկային արժեքներ կրող, ժողովրդավարական և կայուն զարգացման արժեհամակարգով առաջնորդվող, սոցիալապես ակտիվ և պատասխանատու քաղաքացի:

Հասարակական գիտությունը որպես դպրոցական առարկա

Հասարակական գիտությունը գիտություն է, որն ուսումնասիրում է հասարակությունն իր բոլոր դրսևորումներով: Որպես դպրոցական առարկա՝ սովորելը պարտադիր է: Բարձր է նաև դրա գործնական արժեքը:

Եվ շատ այլ գիտություններ, որոնք ուսումնասիրում են մարդու և հասարակության կյանքը: Ուստի, խիստ ասած, հասարակագիտությունը ակադեմիական դիսցիպլին է, որի հիմնական խնդիրն է ընթերցողին ծանոթացնել հասարակական կյանքի հիմունքներին: Վերոհիշյալ գիտություններն այն աղբյուրներն են, որոնցից նա քաղում է իր նյութը: Բայց

հասարակագիտությունը գիտություն է այն իմաստով, որ այն գիտելիքը, որ տալիս է, ձեռք է բերվում, համակարգվում և ապացուցվում է միայն գիտության կողմից կիրառվող հատուկ մեթոդներով: Ուստի հետագայում, խոսելով հասարակագիտության մասին, կօգտագործենք «գիտություն» տերմինը:

Այսպիսով, ինչ է նա սովորում: Այս հարցին պատասխանելու համար մենք բաժանում ենք ուսումնասիրության առարկայի և առարկայի: Հետազոտության առարկան իրականության մի մասն է լինելու՝ հատկացված ըստ կոնկրետ գիտության նպատակների: Այսպիսով, բնական գիտությունների ուսումնասիրության օբյեկտը բնությունն է: Հասարակական գիտության ուսումնասիրության օբյեկտը հասարակությունն է որպես ամբողջություն: Ինչ է սա նշանակում?

Հասարակությունն ուսումնասիրում են բազմաթիվ տարբեր գիտություններ՝ քաղաքագիտություն, սոցիոլոգիա, պատմություն, իրավագիտություն: Դրանք կոչվում են նաև հասարակական կամ մարդկային գիտություններ՝ ի տարբերություն բնական գիտությունների: Բայց նրանք ուսումնասիրում են սոցիալական կյանքի որոշակի ոլորտներ, օրինակ՝ տնտեսական կամ հոգեւոր կյանքը: Հասարակական գիտությունը հետաքրքրված է հասարակական կյանքի բոլոր կարևորագույն ասպեկտներով: Նրա համար կարևոր է նաև, թե ինչպես են մարդիկ փոխհարաբերությունների մեջ մտնում բնության հետ և ինչպես են նրանք շփվում միմյանց հետ, ինչպես են նրանք ճանաչում, ապրում, գործում և այլն: Հետևաբար, հասարակությունը որպես ամբողջություն լուսաբանել նշանակում է դիտարկել հասարակության տնտեսական կյանքը, սոցիալական. հարաբերությունները, իշխանության և վերահսկողության հարաբերությունները, հոգևոր կյանքը, ինչպես նաև նրանց միջև հարաբերությունները:

Դպրոցում դասավանդվում են տարբեր առարկաներ տարբեր ուղղություններով: Կարևոր են ոչ միայն այն առարկաները, որոնք կապված են ճշգրիտ գիտությունների հետ, այլև նրանք, որոնք կապված են հասարակության հետ: Այդ առարկաներից է հասարակագիտությունը: Ի՞նչ է այս տարրը: Հասարակական գիտությունը որպես առարկա սովորեցնում է կյանքի հիմունքները, բացատրում հասարակության զարգացումը, ինչպես նաև մարդու և նրա գործողությունների դերը հասարակության մեջ: Այս առարկան պարունակում է գիտելիքների բազա այլ գիտություններից, ինչպիսիք են փիլիսոփայությունը, քաղաքագիտությունը, սոցիոլոգիան, էթիկա և այլն: Այսպիսով, այս առարկան թույլ է տալիս տիրապետել այս գիտությունների հիմունքներին:

Այս առարկան ուսումնասիրելով՝ ուսանողները կարող են սովորել հիմնական տեղեկություններ հասարակության, անձի, տնտեսագիտության, մշակույթի, հոգևոր կյանքի և այլնի մասին: Ոմանք կարծում են, որ դա իրականում նշանակություն չունի, բայց դա իրոք կախված է նրանից, թե մարդ ինչպես է նայում աշխարհին, և հենց այստեղ է օգնում սոցիալական գիտությունը: Մարդու ցանկացած ձեռքբերում կախված է նրանից, թե նա ինչ դեր է գտնում իր համար այս աշխարհում,

բայց նախ պետք է ծանոթանալ հենց աշխարհին և ներդաշնակություն գտնել դրա հետ: Աշխարհի հետ ներդաշնակություն գտնելու համար դուք պետք է գտնեք ձեր տեղը այս աշխարհում: Ռուսաստանի յուրաքանչյուր դպրոցում հասարակագիտությունը ներառված է դասավանդվող առարկաների ցանկում: Ավելի վաղ՝ խորհրդային տարիներին, նմանատիպ առարկան կոչվում էր հասարակագիտություն:

Կարելի է հաստատել, թե որն է հասարակագիտության առարկան՝ համեմատելով այն պատմության գիտության հետ: Եկեք նայենք, թե ինչ է նա սովորում: Սովորաբար պատմաբանները զբաղվում են այն տարածքի ուսումնասիրությամբ, որն անվանում են «անցյալ» բառը: Բացի այդ, հեշտ է տեսնել, որ սոցիալական կյանքի այն կողմերը, որոնք ուսումնասիրում են պատմաբանները, միշտ կապված են որոշակի վայրի և ժամանակի հետ: Այնպես որ, նրանց հետաքրքրում է ոչ թե ընդհանրապես հոգևոր կյանքը, այլ հունական քաղաքականության կամ Յուդեական կայսրության հոգևոր կյանքը, եթե հաշվի են առնում տնտեսությունը, ապա սա հին սլավոնների կամ գերմանացիների տնտեսությունն է և այլն: Իսկ եթե էլ ավելի խորանանք, կնկատենք, որ պատմաբանների հետաքրքրությունների կապը տեղի և ժամանակի հետ ավելի սերտ է, քանի որ նրանց հետազոտության կարևոր կողմը իրադարձությունների ուսումնասիրությունն է և այդ առանձին իրադարձությունների միջև կապերը:

Այժմ մենք մոտեցել ենք սոցիալական գիտություն կոչվող կարգապահության առարկայի ճանաչմանը: Եթե նրա օբյեկտը հասարակությունն է որպես ամբողջություն, և ոչ թե նրա առանձին մասերը, ապա դրա առարկան սոցիալական կյանքի ընդհանուր հատկություններն են, որոնք պահպանվում են տարածության և ժամանակի մեջ մարդկային բազմազան ասոցիացիաներում: Պատկերավոր ասած՝ պատմաբաններն ուսումնասիրում են հասարակության տարբերությունները, իսկ հասարակագետները՝ նմանությունները:

Գիտության մեջ նման ընդհանուր հատկությունների կամ հատկությունների միջև հարաբերությունների նշանակումը վաղուց հաստատված է: Այսինքն՝ դրանք կոչվում են «օրենքներ»: Այս դեպքում դրանք կլինեն հասարակական կյանքի օրենքները կամ սոցիալական օրենքները: Ի՞նչ են օրենքները: Օրենքները կկոչվեն համընդհանուր և անհրաժեշտ հատկություններ կամ հարաբերություններ ցանկացած առարկայի հատկությունների միջև: Այժմ մենք կարող ենք պարզաբանել հասարակագիտության առարկայի գաղափարը: Դա կարգապահություն է, որը ձգտում է գիտելիքների ձեռք բերել հասարակական կյանքի օրենքների մասին:

Չպետք է կարծել, որ բոլոր հասարակություններում անմիջապես գործելու են նույն օրենքները, այսինքն. ամենուր միևնույն ժամանակ կլինի ստրկություն կամ ֆեոդալիզմ: Օրենքները կգործեն միայն համապատասխան պայմանների առկայության դեպքում: Օրինակ, եթե հասարակության

մեջ կյանքը բարդացել է, եթե մարդկանց միջև սկսել են զարգանալ անհավասարության հարաբերություններ, ապա պայմաններ կան պետության առաջացման համար: Եվ քանի որ խոսքը գնում է ընդհանուր հատկությունների մասին, կարելի է պնդել, որ նման գործընթացներ կլինեն ցանկացած հասարակության մեջ, ցանկացած վայրում և ցանկացած ժամանակ, եթե որոշակի պայմաններ ստեղծվեն: (Խիստ այն բանի համար, որ ավելացնենք, որ մնացած բոլոր բաները հավասար են, th): Այս պատճառաբանությունը մեզ թույլ է տալիս հասկանալ, թե ինչու է սոցիալական աշխարհն այդքան բազմազան և ինչու է դեռևս հնարավոր նրանում բնորոշ հատկանիշներ բացահայտել: Տարբեր հասարակություններ ունեն տարբեր օրենքներ, քանի որ կան տարբեր պայմաններ: Մյուս կողմից, նմանատիպ պայմանները հանգեցնում են նմանատիպ հետևանքների, թեև տարբեր ժամանակներում:

Կարող եք ևս մեկ հարց տալ՝ ինչո՞ւ է հասարակագիտությունն ավելի լավ, քան պատմությունը: Պատմաբանն ուսումնասիրում է որոշակի պետության կյանքը, իսկ Վեդաների հասարակությունն ուսումնասիրում է պետությունն ընդհանրապես: Բայց կան միայն կոնկրետ բաներ: Պետությունն ընդհանրապես գոյություն չունի: Ճիշտ է: Այնուամենայնիվ, մենք պետք է հիշենք, որ Կիևան Ռուսաստանի կամ Արևմտյան Եվրոպայի բարբարոս պետությունների առանձնահատկությունները ճանաչելու համար նախ պետք է պատկերացում կազմել, թե ինչ է պետությունը և ինչպես է այն տարբերվում իշխանության և վերահսկողության այլ ձևերից: Ահա թե ինչպես կոնկրետ դեպքեր ուսումնասիրող գիտնականին կարող է օգնել գիտությունը, որն ուսումնասիրում է այնպիսի բաներ, որոնք առաջին հայացքից շատ վերացական են:

Այժմ փորձենք ավելի մանրամասն սահմանել, թե որոնք են հասարակական կյանքի օրենքները: Կան երեք տեսակի օրենքներ՝ կառուցվածքներ, գործող և փոփոխություններ (զարգացում): Ի՞նչ է կառուցվածքը: Սա տարրերի և նրանց միջև փոխհարաբերությունների որոշակի հավաքածու է: Իսկ տնտեսության մեջ փոփոխությունները կարող ենք գտնել հոգեւոր կյանքի առանձնահատկությունների մեջ: Մենք գիտենք, որ տնտեսության առանցքային հասկացություններից մեկը «աշխատանքի արտադրողականություն» հասկացությունն է, այսինքն. արտադրված ապրանքների քանակը ժամանակի միավորում. ժամանակակից տնտեսությունը հակված է բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականությունը:

Սակայն, երբ ուշադիր նայենք գյուղական համայնքների կյանքին հնադարում, աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու ցանկություն չենք գտնի: Պետք է պարզել այս երևույթի պատճառները: Եվ դրանք պետք է փնտրել գյուղացիների հոգեբանության, հասարակության այլ խմբերի հետ նրանց հարաբերությունների, հոգևոր կյանքի առանձնահատկությունների և այլնի մեջ, այսինքն. բուն տնտեսությունից դուրս: Եվ, վերջապես, հասարակության ոչ մի բաղկացուցիչ հատված մեզ համար հետաքրքրություն չի ներկայացնում: Հետևաբար, կառուցվածքի օրենքներն

այնպիսի տարրեր և կապեր են տարրերի միջև, որոնք անհրաժեշտ են հասարակության գոյության համար:

Օրենքների հաջորդ տեսակը գործող օրենքներն են: Գործառույթը կարելի է հասկանալ որպես կրկնվող (շրջելի) գործողությունների կատարում, որոնք ապահովում են սոցիալական կյանքի ցանկացած տարրի կամ որպես ամբողջություն հասարակության գոյությունը, կայունությունը, կայունությունը: Այսպիսով, պետության գործառույթը կարելի է անվանել տարբեր սոցիալական խմբերի միջև հարաբերությունների կարգավորում: Քանի դեռ պետությունն իրականացնում է այդ գործառույթը, այն երաշխավորում է և՛ հասարակության կայունությունը, և՛ սեփական կայունությունը:

Օրենքների երրորդ տեսակը փոփոխության օրենքներն են: Փոփոխությունները կհասկանան որպես անշրջելի գործողություններ, որոնց արդյունքում սոցիալական կյանքի կամ ամբողջ հասարակության ցանկացած տարր ձեռք է բերում հատկություններ, որոնք նախկինում չուներին: Այնուհետև ցանկացած հասարակության մեջ պետության առաջացման ընդհանուր պատճառները կարելի է համարել փոփոխության կամ զարգացման օրենքների բնորոշ դեպք: Պետության ձևավորմամբ հասարակությունը բնականաբար ձեռք է բերում այնպիսի հատկանիշներ, որոնք նախկինում չուներ:

Դպրոցում դասավանդվում են տարբեր առարկաներ տարբեր ուղղություններով: Կարևոր են ոչ միայն այն առարկաները, որոնք կապված են ճշգրիտ գիտությունների հետ, այլև նրանք, որոնք կապված են հասարակության հետ: Այդ առարկաներից է հասարակագիտությունը:

Ի՞նչ է այս տարրը: Հասարակական գիտություն որպես առարկա սովորեցնում է կյանքի հիմունքները, բացատրում հասարակության զարգացումը, ինչպես նաև մարդու և նրա գործողությունների դերը հասարակության մեջ: Այս առարկան պարունակում է գիտելիքների բազա այլ գիտություններից, ինչպիսիք են փիլիսոփայությունը, քաղաքագիտությունը, սոցիոլոգիան, էթիկա և այլն: Այսպիսով, այս առարկան թույլ է տալիս տիրապետել այս գիտությունների հիմունքներին:

Այս առարկան ուսումնասիրելով՝ սովորողները կարող են սովորել հիմնական տեղեկություններ հասարակության, անձի, տնտեսագիտության, մշակույթի, հոգևոր կյանքի և այլնի մասին: Ոմանք կարծում են, որ դա իրականում նշանակություն չունի, բայց դա իրոք կախված է նրանից, թե մարդ ինչպես է նայում աշխարհին, և հենց այստեղ է օգնում սոցիալական գիտությունը: Մարդու ցանկացած ձեռքբերում կախված է նրանից, թե նա ինչ դեր է գտնում իր համար այս աշխարհում, բայց նախ պետք է ծանոթանալ հենց աշխարհին և ներդաշնակություն գտնել դրա հետ: Աշխարհի հետ ներդաշնակություն գտնելու համար դուք պետք է գտնեք ձեր տեղը այս աշխարհում:

Ո՞վ պետք է ուսումնասիրի այս առարկան

Հասարակագիտությունն ուսումնասիրում է մարդկային հասարակության կյանքի բոլոր ասպեկտները: Դպրոցում այս կարգապահությունը ծրագրի պարտադիր մասն է: Իսկ ո՞վ պետք է ավելի խորը ուսումնասիրի այն մասնագիտացված կրթություն ստանալիս:

Ինչպես հիշում ենք, հասարակագիտության ոլորտում հետազոտությունների սպեկտրն այսօր ազդում է բոլոր սոցիալական և որոշ այլ գիտությունների վրա: Ուստի արժե այն խորությամբ ուսումնասիրել այնպիսի մասնագիտությունների ուսանողների համար, ինչպիսիք են սոցիոլոգիան, որն ամենաակնառուն է, հոգեբանություն, քաղաքագիտություն, իրավագիտություն, իրավագիտություն, մշակութաբանություն, կառավարում, մանկավարժություն:

Այսինքն՝ բոլոր այն մասնագիտությունների համար, որոնք հետագայում նախատեսում են մարդկանց հետ աշխատանք, արդիական են քննարկվող կարգապահության տեղեկատվությունը և եզրակացությունները: Այս եզրակացությունը գալիս է նրանից, ինչ մենք արդեն պարզել ենք՝ ինչ է ուսումնասիրում «հասարակագիտության» առարկան: Այսպիսով, այս կարգապահությունը ձգտում է հնարավորինս օբյեկտիվորեն արձանագրել փաստերն ու օրինաչափությունները, ինչը բնորոշ է ճշմարիտ գիտությանը: Ինդիքն այն է, որ հասարակագիտության առարկան՝ մարդկային հասարակությունը և նրա գործունեության բոլոր դրսևորումները չափազանց լայն են և դինամիկ: Հետեւաբար, այն չի կարող ամբողջությամբ իմանալ իր սեփական մեթոդներով:

Հասարակագիտության ռացիոնալությունը նույնպես մոտեցնում է նրան գիտությանը: Այն չի հակասում ճշգրիտ առարկաներին, ինչպիսին է մաթեմատիկան, թեև չունի սեփական նման հստակորեն սահմանված եզրակացություններ:

Եվ, վերջապես, վերջինը՝ հասարակագիտությունը չի ընդունում սնահավատությունը այնպես, ինչպես ոչ մի գիտություն: Հավաքելով այլ հասարակական գիտությունների անհատական, կարևորագույն ասպեկտները՝ այն նաև հավատարիմ է մնում փաստերի վավերականության սկզբունքին: Ըստ էության, գիտությունների համալիր է, որը ազդում է հասարակության կյանքի բոլոր հնարավոր դրսևորումների վրա: Այստեղից կարելի է անել հետևյալ եզրակացությունը՝ հասարակագիտության ուսումնասիրության առարկան չափազանց լայն է, հետևաբար այս գիտությունը չի կարող դրա մասին սպառիչ ճշգրիտ տվյալներ տալ՝ օբյեկտիվ պատճառներով:

Մարդկային հասարակությունն իր օրենքներով և կոնկրետ փաստերով հատուկ անընդհատ փոփոխվող առարկա է: Ըստ այդմ, անընդհատ տեղի է ունենում հասարակագիտության զարգացում: Այն ակնհայտ կապեր ունի մնացածի, ինչպես նաև տնտեսագիտության, իրավագիտության հետ:

Հասարակագիտության գործառույթները

- Կրթական- ձևավորում է ընդհանուր գիտելիքներ անձի և հասարակության մասին.
- Ճանաչողական- թույլ է տալիս հասկանալ և իմանալ այն ամենը, ինչ վերաբերում է հասարակությանը:
- Գործնական- թույլ է տալիս տեղավորվել և գոյություն ունենալ հասարակության մեջ:
- Մեթոդական- թույլ է տալիս ծանոթանալ սոցիալական երեւույթների ուսումնասիրման մեթոդներին ու եղանակներին:

Պարզվում է, որ այս առարկան ոչ մի մասնագիտություն չի սովորեցնելու, այլ կօգնի ձևավորվել որպես մարդ: Մարդկային գործունը միշտ էլ առանձնահատուկ ազդեցություն է ունեցել հասարակության վրա, քանի որ միջամտում է հասարակության բոլոր ոլորտներին՝ տնտեսություն, քաղաքականություն, մշակույթ և այլն: Մարդը ղեկավարում է ամեն ինչ, հետևաբար անհրաժեշտ է հասկանալ մարդկանց գործողությունները և իմանալ, թե ինչպես վարվել որոշակի իրավիճակում՝ կախված ուրիշների գործողություններից:

Մարդկանց որոշումներն ու գործողությունները, ինչպես նաև պատճառները, որոնք ծառայել են այդ գործողությունների համար, բացատրվում են հասարակագիտության կողմից և այն, ինչ այս առարկան կարող է սովորեցնել: Ասում են նաև, որ դպրոցում ապրել չեն սովորեցնում: Նրանք դասավանդում են, և սրա օրինակը դպրոցում հասարակագիտության առարկան է, գլխավորը դասավանդելու ուժ գտնելն է, ինչպես նաև հասկանալ, թե ինչու է դա անհրաժեշտ: Նախ պետք է մարդ դառնալ, մարդ ձևավորվել, հետո ինչ-որ բանի հասնել: Սոցիալական ուսումնասիրությունները կօգնեն դրան: Թեման այնքան էլ պարզ չէ, նույնիսկ եթե առաջին հայացքից այդպես է թվում, և իրականում սովորելու և հասկանալու շատ բան կա, և սոցիալական գիտությունների և պատմության դասախոսները կօգնեն դրան:

«Հասարակագիտություն» առարկայի արդիականությունը

Ժամանակակից աշխարհում չափազանց կարևոր է հասարակական կյանքի օրինաչափությունների մասին գիտելիքներ ունենալը: Այդ գիտելիքների միջոցով մենք կարող ենք հասկանալ ու բացատրել մեզ շրջապատող աշխարհը, կառուցել արտաքին աշխարհի մասին հիմնավոր ներքին պատկերացում: Հասարակական գործընթացների բազմազանությունը, տարբեր երևույթների մասին առկա տարակարծությունները կարևոր նախապայման են սովորողների մոտ քննադատական և ստեղծագործական մտածողություն զարգացնելու տեսանկյունից: Ժամանակակից աշխարհում էապես մեծացել են մարդկանց միջև առկա աշխարհայացքային տարբերությունները, ինչի արդյունքում հաճախ փորձում են մարդկանց ապակողմնորոշել, մանիպուլացնել, զրկել ինքնուրույն մտածելու հնարավորությունից: Այս խնդիրներին դիմակայելու համար կարևոր է, որպեսզի սովորողներն ունենան քննադատական մտածողություն: Վերջինս հնարավորություն է տալիս հասարակական երևույթները դիտարկել տարբեր կողմերից, կշռադատել դրանց դրական և բացասական ասպեկտների մասին և կայացնել հիմնավորված որոշումներ: Հասարակական գործընթացների բազմազանությունը նաև լավ հնարավորություն է ստեղծում դրսևորելու ոչ ստանդարտ մոտեցումներ և դրանով իսկ զարգացնելու սովորողների ստեղծագործական մտածողությունը: Այս առարկայի դասավանդման շրջանակում առաջնային է համարվում քաղաքացիական, իրավական, տնտեսական, մշակութային, մեդիա գրագիտության ձևավորումը, որոնք համարվում են բարեկեցիկ հասարակության հենասյուները: «Հասարակագիտություն» առարկայի դասավանդումը հնարավորություն է տալիս սովորել մարդու մտածողության մասին և ձեռքբերած գիտելիքներն ու հմտությունները կիրառել կոնկրետ իրավիճակներում:

Քաղաքացիական կրթությունն ու կայուն զարգացման նպատակները

Ինչպես հասկանում ենք, նպատակների հաջող իրականացման հիմնական բանալիներից մեկը կայուն զարգացման նպատակներին իրազեկ, նպատակների արժեքները կիսող և իրենց ապրելակերպով նպատակների իրագործմանը նպաստող քաղաքացիների կրթությունն է: Քաղաքացիական կրթությունն ի նպաստ ԿԶՆ իրականացման ենթադրում է ինչպես կայուն զարգացման կրթություն (ԿԶԿ), այնպես էլ ժողովրդավարական քաղաքացիության կրթություն, որի շրջանակներում քաղաքացիական կրթություն իրականացնողները գործում են թեմատիկ հետևյալ ծածկույթի ներքո՝

- մարդու իրավունքների կրթություն,
- մշակութային ժողովրդավարություն,

- միջմշակութային հաղորդակցում,
- միջազգային փոխհամագործակցություն,
- մասնակցայնություն,
- համայնքային զարգացում և այլն:

Սա ենթադրում է կրթություն տարիքային բոլոր խմբերում՝ սկսած նախադպրոցականների կրթությունից մինչ տարեցներ, քանի որ նպատակների իրականացումը բոլորիս համալիր պատասխանատվությունն է:

Քաղաքացիական կրթությունը շարունակվում է 8-րդ դասարանում՝ «Հասարակագիտություն» առարկայի շրջանակներում. առաջին թեման, որն առնչվում է քաղաքացիական կրթությանը, «Արժեքներ» թեման է: Այս թեմայի շրջանակներում աշակերտներին ներկայացվում են այնպիսի կարևոր քաղաքացիական արժեքներ, ինչպիսիք են ազատությունը, հավասարությունը, իրավահավասարությունը, արդարությունը, պատասխանատվությունը, հանդուրժողականությունը: 8-րդ դասարանում ներկայացված են նաև «Իշխանություն», «Իշխանության մարմինների գործունեության թափանցիկություն», «Կոռուպցիա» թեմաները:

9-րդ դասարանի թեմաները գերազանցապես առնչվում են քաղաքացիական կրթությանը: Այս դասընթացում ներկայացվում են ժողովրդավարական հասարակությունը, իրավունքի գերակայությունը, ընտրությունները: Դասընթացում ուսումնասիրվում են «Քաղաքացիություն» և «Քաղաքացիական հասարակություն» թեմաները, «Քաղաքացիություն» թեմայում՝ ակտիվ քաղաքացու, մասնակցության և առաջնորդության ենթաթեմաները: «Քաղաքացիական հասարակություն» թեմայում ներկայացվում են շահերի պաշտպանության և բազմակարծության, քաղաքացիական հասարակության կառույցների ենթաթեմաները: Դասընթացն ավարտվում է «Քաղաքացիական հասարակության տնտեսական բաղադրիչը» և «Մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքներ և ազատություններ» թեմաներով:

Ավագ դպրոցում քաղաքացիական կրթության տարրեր կան 11-րդ դասարանի «Հասարակագիտություն» առարկայի դասընթացում: Այս դասընթացում ծավալուն տեղ է հատկացվում քաղաքացիական իրավունքի թեմային: Ներառված է նաև Մարդու իրավունքների պաշտպանության եվրոպական համակարգի ներկայացումը:

Ի՞նչ է քաղաքացիական հասարակությունը

Քաղաքացիական հասարակությունը ժողովրդավարության ապահովման կարևոր նախապայման է: Քաղաքացիական հասարակությունն ընդգրկում է ակտիվ քաղաքացիներին, քաղաքացիական շարժումները, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները, հիմնադրամները, իրավաբանական անձանց միությունները, ստեղծագործական միավորումները, բարեգործական կազմակերպություններն ու ակտիվության ձևերը:

Երիտասարդները քաղաքացիական հասարակության և մասնավորապես՝ քաղաքացիական շարժումների առաջ մղող ուժն են: Հասարակության ակտիվ անդամները հնարավորություն ունեն գործելու հանրային շահի, քաղաքացու հիմնարար ազատությունների և իրավունքների շրջանակներում և դրանք պաշտպանելու համար, այդ նպատակով մասնակցելու որոշումների կայացմանը և ներգրավվելու հանրային կառավարման գործընթացներում: Կենտրոնական արժեքը, հիմնական գործող սուբյեկտը և վերջնական նպատակը մարդ-քաղաքացին է՝ իր շահերով, պահանջմունքներով և իրավունքներով:

Քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները (ԶՀԿ) փոփոխություններն ու բարեփոխումներն առաջ մղող գերկարևոր դերակատարներ են: ԶՀԿ-ները տեսլական ունեցող, անկողմնակալ, ազատության սկզբունքներով առաջնորդվող կազմակերպություններ են: Դրանք խթանում են կամավորությունը, ճկուն են, ակտիվ, գործին նվիրված և նորարար: ԶՀԿ-ները տեղեկատվությանն առնչվող ազատությունների ապահովման հիմնական գրավականներից են և նվիրյալ ծառայություններ մատուցողներ: Դրանք համագործակցում են պետական կառույցների հետ՝ միևնույն ժամանակ հավատարիմ մնալով ազատության և քննադատական մտածողության սկզբունքներին:

Ահա, թե որոնք են քաղաքացիական շարժումների և ԶՀԿ-ների տարբերությունները.

Քաղաքացիական շարժումներ	Քաղաքացիական հասարակության կազմակերպություններ
Ձևավորվում են որևէ խնդրի շուրջ՝ պաշտպանելու քաղաքացու հիմնարար ազատություններն ու իրավունքները:	Ձևավորվում են երկարաժամկետ առաքելությամբ՝ պաշտպանելու քաղաքացու հիմնարար ազատություններն ու իրավունքները:

<p>Գործում են կարճաժամկետ գործողությունների պլանով, երբեմն առանց հստակ պլանավորման՝ թիրախավորելով որևէ կարճաժամկետ նպատակ:</p>	<p>Գործում են երկարաժամկետ ռազմավարական պլանավորման և նպատակների հիման վրա:</p>
<p>Ազատ ու ճկուն միավորումներ են, որոնք արագ ինքնակազմակերպվում են:</p>	<p>Ազատ ու ճկուն կառույցներ են, որոնք իրականացնում են ծրագրեր՝ ելնելով իրենց նպատակներից:</p>
<p>Գործում են տարերային:</p>	<p>Գործում են պլանավորված:</p>
<p>Չեն սահմանում քաղաքականություններ և ընթացակարգեր:</p>	<p>Գործում են քաղաքականությունների և ընթացակարգերի հիման վրա՝ երկարաժամկետ կայունության համար:</p>
<p>Ֆինանսավորման աղբյուրները և ռեսուրսները սահմանափակ են, օրինակ՝ նվիրատվություններ, դրամահավաք, սեփական միջոցներ և այլն: Վերջինս պայմանավորված է ֆինանսական հաշվետվողականության սահմանափակությամբ:</p>	<p>Ֆինանսավորման աղբյուրները բազմազան են՝ միջազգային կազմակերպություններ, զարգացման գործակալություններ, պետություն, գործարար ոլորտ, նվիրատվություններ, դրամահավաք և այլն: ԶՅԿ-ներն ունեն հաշվետվողականության թափանցիկ մեխանիզմներ:</p>
<p>Շարժումները կազմակերպվում և առաջնորդվում են մեծ մասամբ երիտասարդների նախաձեռնությամբ և ներգրավվածությամբ՝ որևէ հստակ նպատակի համար:</p>	<p>ԶՅԿ-ները ստեղծվում են երիտասարդների և առավել փորձառու անձանց կողմից, որոնք իրենց փորձը, գիտելիքները և կարողությունները ցանկանում են ծառայեցնել ընդհանուր նպատակին:</p>

<p>Շարժումները տարերայնորեն են ձևավորվում և հազվադեպ են ցանցերի մեջ ներգրավվում:</p>	<p>ՔՀԿ-ները կարիք ունեն ձևավորելու և զարգացնելու իրենց համագործակցության ցանցերը՝ նշանակալի ազդեցության համար:</p>
<p>Շարժումների կազմակերպիչները կիրառում են պետության վրա ազդեցության, հանրության արագ ներգրավման և հաղորդակցությունների ստեղծագործ մոտեցումներ:</p>	<p>ՔՀԿ-ները ձգտում են հասնել գերազանցության՝ փոփոխությունների կառավարման երկարաժամկետ և համագործակցային մեթոդների կիրառմամբ՝ փոխանցելով մի խնդրի լուծման փորձը մյուս խնդրի լուծման մեջ:</p>
<p>Լավագույն ՔՀԿ-ները ձևավորվում են ակտիվ դիրքորոշում ունեցող քաղաքացիների, ակտիվիստների, երիտասարդ առաջնորդների որոշմամբ, այն է՝ կազմակերպվել և ներդրել հաջողված փորձերը երկարաժամկետ փոփոխություններ իրագործելու համար:</p>	

Չարաբերություններ այլ գիտությունների հետ

Որպես ինքնուրույն զարգացող գիտություն՝ հասարակագիտությունը ներառում է այլ հումանիտար գիտությունների որոշ հիմքեր: Դրանցից են փիլիսոփայությունը, հոգեբանությունը, մասնավորապես՝ սոցիալական հոգեբանությունը, էթիկան, սոցիոլոգիան, պատմությունը, իրավունքը, քաղաքագիտությունը: Բացի այդ, հասարակագիտությունն ունի տնտեսագիտության հիմքերը:

Այսքան լայն միջառարկայական կապերը պայմանավորված են նրանով, որ գիտություններից յուրաքանչյուրը գործում է մարդկային հասարակության իր տեսլականով: Չասարակական գիտությունը տալիս է այս հայեցակարգի ամբողջական պատկերը՝ հաշվի առնելով գիտակարգերից յուրաքանչյուրի ներկայացվածությունը:

Ժամանակակից հետազոտական աշխարհում բոլոր հասարակական գիտությունները կապված են գիտելիքի և մեթոդների մեկ ամբողջության մեջ՝ միավորված հասարակագիտության մեջ: Մարդկության սոցիալական կյանքի հիմնախնդիրների նման լայն լուսաբանման հիման վրա այն կարողանում է տալ հասարակությանը հետաքրքրող բազմաթիվ հրատապ հարցերի պատասխաններ: Հասարակական գիտությունն իր գիտական հետազոտությունների նպատակներով և արդյունքներով ներթափանցում է մարդկային գործունեության տարբեր ոլորտներ՝ սոցիալականից մինչև տնտեսական, քաղաքական և հոգևոր:

Այսպիսով, մենք ամփոփում ենք այն, ինչ արդեն ասվել է. հասարակագիտությունը հասարակության մեջ մարդու կյանքի ուսումնասիրությունն է, առավել ամբողջական, ի տարբերություն շատ այլ մարդասիրական առարկաների:

Եզրակացություն

Հասարակագիտությունն առարկայի դասավանդումը նպաստում է սովորողի մոտ քաղաքական ինքնուրույն մտածելակերպի ձևավորմանը: Ուսուցման գործընթացում սովորողի քաղաքացիական գիտակցությունը բարձրացնելու համար շատ կարևոր է ինքնուրույն գործնական աշխատանքների կատարումը, ինչը նաև կնպաստի սովորողների գիտելիքների հարստացմանը ու ամրապնդմանը: Հասարակագիտության դասընթացում պետք է ձևավորվի գիտելիքների այնպիսի համակարգ, որը կնպաստի քաղաքացիական հասարակության ակտիվ անդամի ձևավորմանը: Դրան հասնելու համար անհրաժեշտ են կայուն գիտելիքներ, ժամանակակից կյանքի պայմաններին համապատասխան կարողություններ և հմտություններ ունեցող անձնավորություն: Այդ առումով շատ կարևոր է հասարակագիտության, պատմության և այլ հումանիտար առարկաների ուսումնադաստիարակչական հնարավորությունների ավելի լայն կիրառումը: Նրանց մոտ քննական մտածողության զարգացումը, հնարավորություն ընձեռել սովորողը ինքը դառնա ակտիվ հետազոտող, հասկանա ինչ է իրավունքը, սուբեկտիվ և օբեկտիվ կարծիքները սեփական դատողությունները կարողանա անել, եզրահանգման գալ փաստեր և տեղեկատվությունը կարողանա համակարգել:

Գրականության ցանկ

- . Խաչատրյան Ա., Պետրոսյան Ա., Հասարակագիտության ուսումնասիրման արդի հիմնահարցեր, Ձեռնարկ մանկավարժների համար, Երևան, 2005:
- Հանրակրթական «Հասարակագիտություն» առարկայի ուսումնառության հայեցակարգ (նախագիծ)
- <https://podarilove.ru/hy/kakie-nauki-vhodyat-v-obshchestvoznanie-obshchestvoznanie/>
- «ԿԱՉԱ» հիմնադրամ Զաղաքացիական կրթություն